

Byla C-657/19

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2019 m. rugsėjo 4 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Bundesfinanzhof (Vokietija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. balandžio 10 d.

Atsakovė ir kasatorė:

Finanzamt D

Pareiškėja ir kita kasacinio proceso šalis:

E

Pagrindinės bylos dalykas

Pridėtinės vertės mokestis, ekspertizių rengimas ligonių ir slaugos kasoms.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Sąjungos teisės išaiškinimas, SESV 267 straipsnis.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar tokiomis kaip pagrindinės bylos aplinkybėmis, kai apmokestinamasis asmuo *Medizinischer Dienst der Krankenversicherung* (Sveikatos draudimo medicinos tarnyba) užsakymu rengia pacientų slaugos poreikio ekspertizes, vykdoma veikla, kuri patenka į 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (toliau – Direktyva 2006/112/EB) 132 straipsnio 1 dalies g punkto taikymo sritį?

2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai:

- a) ar tam, kad verslininkas būtų pripažintas socialine gerove besirūpinančia organizacija, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2006/112/EB 132 straipsnio 1 dalies g punktą, pakanka, jog jis kaip subrangovas teiktų paslaugas organizacijos, pagal nacionalinę teisę pripažintos socialine gerove besirūpinančia organizacija, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2006/112/EB 132 straipsnio 1 dalies g punktą, užsakymu?
- b) Jei į antrojo klausimo a dalį būtų atsakyta neigiamai: ar tokiomis kaip pagrindinės bylos aplinkybėmis fakto, jog bendras pripažintos organizacijos, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2006/112/EB 132 straipsnio 1 dalies g punktą, išlaidas padengia ligonių ir slaugos kasos, pakanka tam, kad šios organizacijos subrangovas taip pat būtų laikomas pripažinta organizacija?
- c) Jei į antrojo klausimo a ir b dalis būtų atsakyta neigiamai: ar valstybė narė gali pripažinimą socialine gerove besirūpinančia organizacija susieti su sąlyga, kad apmokestinamasis asmuo iš tikrųjų sudarė sutartį su socialinės apsaugos arba globos ir rūpybos įstaiga, ar pripažinimui pakanka to, jog pagal nacionalinę teisę tokia sutartis galėjo būti sudaryta?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (OL L 347, 2006, p. 1), konkrečiai 132 ir 134 straipsniai

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Umsatzsteuergesetz (Apyvartos mokesčio įstatymas; toliau – *UStG*), konkrečiai 4 straipsnis

Sozialgesetzbuch – Elftes Buch – Soziale Pflegeversicherung (Socialinio draudimo kodekso XI knyga „Socialinis slaugos draudimas“; toliau – *SGB XI*), konkrečiai 18, 53a ir 53b straipsniai

Richtlinien des Spitzenverbandes Bund der Pflegekassen zur Begutachtung von Pflegebedürftigkeit (Valstybinės slaugos kasų sąjungos slaugos poreikio ekspertizų rengimo taisyklės; toliau – *Begutachtungsrichtlinien*), konkrečiai B 1 skirsnis

Richtlinien des Spitzenverbandes Bund der Pflegekassen zur Zusammenarbeit der Pflegekassen mit anderen unabhängigen Gutachtern (Valstybinės slaugos kasų sąjungos slaugos kasų bendradarbiavimo su kitais nepriklausomais ekspertais taisyklės; toliau – *Unabhängige-Gutachter-Richtlinien*), konkrečiai 2 punktas

Faktinių aplinkybių ir proceso santrauka

- 1 Kiekvienoje Vokietijos federacinėje žemėje veikia darbo grupė *Medizinischer Dienst der Krankenversicherung* (Sveikatos draudimo medicinos tarnyba, toliau – MDK), kuri, be kita ko, yra kompetentinga rengti apdraustųjų asmenų slaugos poreikio ekspertizes prie ligonių kasų įsteigtoms slaugos kasoms. Ekspertizes rengia gydytojai, slaugytojai ir kiti specialistai, kurie MDK einamąsias užduotis atlieka kaip vidaus ekspertai. Padidėjus darbo krūviui ir kilus konkrečių ekspertinių klausimų, MDK gali pasitelkti išorės ekspertus – gydytojus, slaugytojus ir kitus atitinkamus specialistus. Atsakomybę už ekspertizijų parengimą MDK prisiima ir tuomet, kai dalyvauja išorės ekspertai. Nustatyti išsamūs ekspertų kvalifikacijai keliami reikalavimai.
- 2 Pareiškėja yra diplomuota slaugytoja, įgijusi pagrindinį medicininį išsilavinimą, akademinį išsilavinimą slaugos mokslo srityje ir tęstinį išsilavinimą slaugos kokybės valdymo srityje. Jos įmonė taip pat vykde apmokestinamąją slaugos mokymo veiklą.
- 3 2012–2014 m. pareiškėja kaip išorės ekspertė Žemutinės Saksonijos MDK (toliau – MDK NS) rengė pacientų slaugos poreikio ekspertizes. MDK NS už šias paslaugas su ja kas mėnesį atsiskaitydavo, tačiau apyvartos mokesčio nenurodydavo. Pareiškėja ekspertizijų rengimo veiklos sandorius deklaravo kaip neapmokestinamuosius, tačiau pasinaudojo viso dydžio visų pirkimo paslaugų PVM atskaita.
- 4 *Finanzamt* (mokesčių inspekcija), kuri yra atsakovė (toliau – *Finanzamt*), nusprendė, jog ekspertizijų rengimo veikla nei pagal nacionalinę, nei pagal Sąjungos teisę nėra atleidžiama nuo apyvartos mokesčio. 2015 m. vasario 3 d. sprendimais iki to laiko deklaruotus sandorius ji padidino MDK NS atskaitytomis grynosiomis sumomis ir atitinkamai nustatė 2012 ir 2013 m. apyvartos mokesčių bei avansą už 2014 m. pirmąjį–trečiąjį ketvirčius.
- 5 Pareiškėja dėl to pateikė skundą kompetentingam finansinių bylų teismui. Jis iš esmės tenkino skundą ir savo sprendimą motyvavo daugiausia argumentu, jog slaugos ekspertizijų rengimas kaip „su globa ir rūpyba bei socialinės apsaugos darbu glaudžiai susijusių paslaugų teikimas“ remiantis tiesiogiai Sąjungos teise yra neapmokestinamas. Šio teismo manymu, dėl 2012 m. lapkričio mėn. teisės aktais slaugos kasoms suteiktos galimybės socialiniu draudimu apdraustų asmenų ekspertizes užsakyti iš nepriklausomų ekspertų pareiškėja, turint omenyje, kad MDK NS jai davė tokį užsakymą, taip pat laikytina valstybės pripažinta socialine gerove besirūpinančia organizacija.
- 6 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateiktame skunde *Finanzamt* teigia, kad buvo pažeista materialinė teisė. Iš esmės ji tvirtina, kad pagal nacionalines neapmokestinimo taisykles nagrinėjamos ekspertizijų rengimo paslaugos nuo mokesčio nėra atleidžiamos. Šios nuostatos atitinka Sąjungos teisę,

todėl tiesiogiai ja remtis negalima. Taip pat nėra konstatuota, kad slaugos kasa pareiškėjos ekspertizių rengimo veiklos išlaidas padengė apie jas žinodama.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

- 7 Bylos baigtis priklauso nuo Teisingumo Teismo sprendimo dėl Direktyvos 2006/112 išaiškinimo.

Bylos vertinimas pagal nacionalinę teisę

- 8 Pagal nacionalinę teisę nagrinėjamos paslaugos yra apmokestinamos, nes neįvykdyta *UStG* 4 straipsnyje nustatyta neapmokestinimo sąlyga.
- 9 Šiuo atveju paslauga nėra neapmokestinamas „medicininis gydymas“ pagal *UStG* 4 straipsnio 14 punktą, nes MDK, taigi ir pareiškėjos, ekspertizių rengimo veikla yra tik pagrindas konstatuoti, kokio dydžio reikalavimą kompensuoti išlaidas apdraustasis asmuo gali reikšti pagal *Gesetz über die Pflegeversicherung* (Slaugos draudimo įstatymas). MDK užduotis yra ekspertizių rengimas socialinio draudimo tikslais, o ne terapija.
- 10 Pareiškėjos paslaugos taip pat nėra asmenų globos ar slaugos paslaugos, kaip jos suprantamos pagal *UStG* 4 straipsnio 16 punktą.
- 11 Galiausiai tiek pagal *UStG* 4 straipsnio 15 punktą, tiek pagal *UStG* 4 straipsnio 15a punktą neapmokestinami tik juose nurodytų organizacijų (pvz., socialinio draudimo įstaigų ar MDK) sandoriai. Pareiškėja, kuri nepriklauso MDK, šio reikalavimo neatitinka.
- 12 Šiuo aspektu reikia atsižvelgti į tai, kad pagal *UStG* 4 straipsnio 15 punktą ir 4 straipsnio 15a punktą neapmokestinamos tik globos ir rūpybos bei socialinės apsaugos paslaugos, bet ne su šiomis paslaugomis glaudžiai susijusios paslaugos, kaip numatyta Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punkte. Todėl pareiškėja dėl savo paslaugų neapmokestinimo galbūt gali remtis tiesiogiai pastarąja nuostata, nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas tuo abejoja.

Dėl pirmojo prejudicinio klausimo

- 13 Pirmuoju klausimu siekiama išsiaiškinti, ar pareiškėjos vykdoma ekspertizių rengimo veikla patenka į sąvoką „su globa ir rūpyba bei socialinės apsaugos darbu glaudžiai susijusių paslaugų teikimas“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punktą.
- 14 Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją Direktyvos 2006/112 132 straipsnyje numatytas neapmokestinimas taikomas ne visai su visuomenės interesais susijusiai veiklai, o tik veiklos rūšims, išvardytoms ir išsamiai apibūdintoms tame straipsnyje (žr., pvz., 2019 m. kovo 14 d. Sprendimo *A & G Fahrschul-Akademie*,

- C-449/17, EU:C:2019:202, 17 punktą). Taigi ir ne kiekvienas asmuo, vykdamas su visuomenės interesais susijusią veiklą, gali būti laikomas valstybės narės pripažinta organizacija (2016 m. liepos 28 d. Sprendimo *Ordre des barreaux francophones et germanophone ir kt.*, C-543/14, EU:C:2016:605, 60 ir paskesni punktai).
- 15 Sąvokos, vartojamos Direktyvos 2006/112 132 straipsnyje numatytiems neapmokestinimo atvejams apibrėžti, turi būti aiškinamos siaurai, nes šie atvejai yra Direktyvos 2006/112 2 straipsnyje įtvirtinto bendrojo principo, pagal kurį PVM apmokestinamas bet koks apmokestinamojo asmens už atlygį atliekamas paslaugų teikimas, išimtis. Vis dėlto ši siauro aiškinimo taisyklė nereiškia, kad sąvokos, vartojamos Direktyvos 2006/112 132 straipsnyje numatytiems neapmokestinimo atvejams apibrėžti, turi būti aiškinamos taip, kad šie neapmokestinimo atvejai netektų savo poveikio (2017 m. gegužės 4 d. Sprendimo *Brockenhurst College*, C-699/15, EU:C:2017:344, 23 punktas ir 2019 m. kovo 14 d. Sprendimo *A & G Fahrschul-Akademie*, C-449/17, EU:C:2019:202, 19 punktas).
 - 16 Šiuo atveju slaugos kasos teikiama paslauga yra neapmokestinamoji globos ir rūpybos bei socialinės apsaugos paslauga. Slaugos kasa yra pripažinta paslaugų teikėja pagal Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punktą.
 - 17 Vis dėlto pareiškėjos teikiamos ekspertizių rengimo paslaugos nėra globos ir rūpybos ar socialinės apsaugos paslaugos, nes ekspertizių rengimo veikla yra tik slaugos kasai skirta pagalba jai priimant sprendimus dėl išmokų. Taigi fakto, kad MDK paslaugos teikiamos (net jei ji šiuo tikslu pasitelkia trečiąsias šalis) remiantis SGB XI ir yra susijusios su visuomenės interesais, nepakanka.
 - 18 Vis dėlto neaišku, ar ekspertizių rengimo veikla laikytina su globa ir rūpyba bei socialinės apsaugos darbu „glaudžiai susijusių“ paslaugų teikimu, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punktą.
 - 19 Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją su veikla, kuriai taikoma lengvata, glaudžiai susijusi paslauga gali būti neapmokestinama, kai pagrindinė veikla yra neapmokestinamoji veikla ir tiek pagrindinę veiklą vykdo, tiek su ja glaudžiai susijusią paslaugą teikia viena iš Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punkte nurodytų organizacijų (2006 m. vasario 9 d. Sprendimo *Kinderopvang Enschede*, C-415/04, EU:C:2006:95, 21 ir 22 punktai ir 2007 m. birželio 14 d. Sprendimo *Horizon College*, C-434/05, EU:C:2007:343, 34 ir 36 punktai).
 - 20 Vis dėlto pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo jurisprudenciją paslaugos nėra glaudžiai susijusios su globa ir rūpyba, kai jos teikiamos ne asmeniui, kuriam reikalinga pagalba, o verslininkui, kuriam jos reikalingos savo neapmokestinamajai galutinei paslaugai tam pacientui arba asmeniui, kuriam reikalinga pagalba, teikti. Tai pasakytina, pvz., apie personalo teikimą arba bendrąsias verslo valdymo ir administravimo paslaugas.

- 21 Tai neprieštarauja prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo jurisprudencijai, kad neapmokestinamas sandoris pagal Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies c punktą gali būti ir tuomet, kai paslaugos teikiamos ne pacientams ar ligonių kasoms. Taip yra todėl, kad neapmokestinimui pagal Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies c punktą nėra svarbus paslaugos gavėjo asmuo, nes su asmeniu susijusi neapmokestinimo sąlyga taikoma paslaugos teikėjui, kuris turi būti gydytojas arba paramedikas. Neaišku, ar ši argumentą galima pritaikyti Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punktui.
- 22 Teisingumo Teismas 2003 m. lapkričio 20 d. Sprendime *Unterpertinger* (C-212/01, EU:C:2003:625) panašiomis aplinkybėmis konstatavo, jog neapmokestinimas pagal Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punktą netaikytinas.
- 23 Jei vis dėlto būtų „glaudžiai susijęs“ sandoris, pareiškėjos paslauga slaugos kasos veiklai būtų „būtina“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2006/112 134 straipsnio a punktą, taigi ji galėtų būti neapmokestinama. Taip yra todėl, kad visapusiškam slaugos situacijos, visų pirma negalios ir pagalbos poreikio, įvertinimui, būtinas slaugytojų ir kitų atitinkamų specialistų, kurie dirba MDK arba yra jos samdomi konkrečiu atveju, dalyvavimas. Pareiškėja veiklą vykdo taip pat tiesiogiai nekonkuruodama su PVM turinčiomis mokėti komercinėmis įmonėmis (Direktyvos 2006/112 134 straipsnio b punktas).

Dėl antrojo prejudicinio klausimo

- 24 Antrasis klausimas susijęs su sąvoka „socialine gerove besirūpinančios organizacijos“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punktą. Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją ši sąvoka iš esmės yra pakankamai plati, kad apimtų fizinius asmenis ir privačius pelno siekiančius subjektus (žr., pvz., 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo *MDDP*, C-319/12, EU:C:2013:778, 28 punktą).
- 25 Remiantis 2002 m. rugsėjo 10 d. Sprendimu *Kügler* (C-141/00, EU:C:2002:473, 54 ir 58 punktai) ir 2012 m. lapkričio 15 d. Sprendimu *Zimmermann* (C-174/11, EU:C:2012:716, 26 punktas), Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punkte nenurodomos nei pripažinimo sąlygos, nei tvarka. Priešingai, kiekvienos valstybės narės nacionalinėje teisėje turi būti įtvirtintos taisyklės, pagal kurias organizacijoms gali būti suteikiamas reikiamas pripažinimas. Nacionalinės institucijos, vadovaudamosi Sąjungos teise ir taikant joms nacionalinių teismų vykdomą kontrolę, turi atsižvelgti į pripažinimui lemiamą reikšmę turinčius aspektus. Pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo jurisprudenciją tarp tokių aspektų yra šie:
- ar yra specialių nuostatų, kurios gali būti nacionalinės arba regioninės teisės aktų arba administracinės, mokesčių arba socialinės apsaugos nuostatos;

- ar atitinkamo apmokestinamojo asmens veikla tenkinamas visuomenės interesas;
- ar kitiems tą pačią veiklą vykdančioms apmokestinamiesiems asmenims jau suteiktas panašus pripažinimas;
- ar didžiąją nagrinėjamų paslaugų kainos dalį gali atlyginti ligonių kasos arba kitos socialinės apsaugos įstaigos.

Dėl antrojo klausimo a dalies

- 26 Pagal suformuotą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo jurisprudenciją MDK yra pagal *UStG* 4 straipsnio 15a punktą pripažinta socialinė organizacija, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punktą; vis dėlto šis pripažinimas neapima MDK subrangovų. Tai visų pirma kyla iš to, kad *UStG* 4 straipsnio 15a punkto nuostata, kuria suteikiama lengvata, pagal Sąjungos teisę grindžiama su asmeniu susijusiu požymiu, nes taikoma tik MDK paslaugoms. Laisvės pasirinkti organizacinį modelį principas nenulemia galimybės atsisakyti šio požymio.
- 27 Vis dėlto neaišku, ar kas nors kita kyla iš fakto, kad *Begutachtungsrichtlinien* yra *Bundesminister für Gesundheit* (federalinis sveikatos apsaugos ministras) patvirtintos nuostatos, kuriose nustatyti trečiųjų šalių įtraukimo į MDK veiklą ekspertizėms rengti pagrindai, tačiau jos privalomos tik MDK. Ši aplinkybė galėtų būti pakankamas pripažinimas, net jei ekspertas yra subrangovas.

Dėl antrojo klausimo b dalies

- 28 Jei vien subrangovo statuso nepakanka, reikia išsiaiškinti, ar to, jog bendras pagrindinio verslininko išlaidas padengia ligonių ir slaugos kasos, pakanka, kad rangovas būtų laikomas pripažinta organizacija, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punktą.
- 29 Teisingumo Teismas nusprendė, kad prie pripažinimui socialine organizacija lemiamą reikšmę turinčių aspektų, be kitų, gali būti priskiriama aplinkybė, jog didžiąją nagrinėjamų paslaugų kainos dalį atlygina ligonių kasos arba kitos socialinės apsaugos įstaigos (2012 m. lapkričio 15 d. Sprendimo *Zimmermann*, C-174/11, EU:C:2012:716, 31 punktas).
- 30 MDK rengiamoms ekspertizėms reikalingas lėšas teikia ligonių kasos iš įnašų, kurie apskaičiuojami pagal MDK kompetencijos srityje gyvenančių narių skaičių. Lėšos skiriamos neatsižvelgiant į tai, ar MDK savo užduotims vykdyti pasitelkė trečiąsias šalis. Taigi šiuo atveju visas pareiškėjos ekspertizių rengimo veiklos išlaidas galiausiai padengė slaugos ar ligonių kasos.
- 31 Vis dėlto Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punktą perkeldamas į nacionalinę teisę Vokietijos teisės aktų leidėjas dėl aspekto, kad išlaidas turi

padengti ligonių kasos arba kitos socialinės apsaugos įstaigos, iš dalies pasirinko sąvoką „atlygis“ (vok. *Vergütung*). Pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo jurisprudenciją „atlygio“ sąlyga yra tai, kad kompetentinga įstaiga žinotų, kokias paslaugas subrangovas suteikė kitam verslininkui vykdydamas veiklą, kuriai taikoma lengvata, ir sutiktų, nors ir netiesiogiai, padengti jų išlaidas. Jei, priešingai, mokėtojas atlygina ne už subrangovo, o tik paslaugų teikėjo paslaugas, nėra išlaidų padengimo aspekto, į kurį turi būti atsižvelgiama vertinant pripažinimą, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punktą.

- 32 Šiuo atveju nėra konstatuota, ar slaugos kasa, padengdama bendras MDK išlaidas, žinojo apie atitinkamas subrangovų paslaugas ir ar sutiko už jas „atlyginti“. Jei netiesioginio finansavimo aspekto nepakaktų, byla turėtų būti gražinama finansinių bylų teismui.

Dėl antrojo klausimo c dalies

- 33 Jei į pirmąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta teigiamai ir subrangovo statuso nepakaktų, reiktų išsiaiškinti dar ir tai, ar tuo atveju, kai išlaidas netiesiogiai padengia socialinė įstaiga, pripažinimas socialine gerove besirūpinančia organizacija gali būti siejamas su tuo, kad apmokestinamasis asmuo iš tikrųjų sudarė sutartį su socialinės apsaugos arba globos ir rūpybos įstaiga, ar pripažinimui pakanka, jog pagal nacionalinę teisę tokia sutartis galėjo būti sudaryta.
- 34 Pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo jurisprudenciją išlaidų padengimas tokį pripažinimą, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punktą, gali nulemti tik tuomet, kai jis yra reglamentuotas teisės aktuose. Tai reiškia, kad pripažinimas remiantis išlaidų padengimu, dėl kurio susitarta sutartyje, galimas tik tuomet, kai sutarčiai sudaryti yra teisinis pagrindas.
- 35 Remiantis šia jurisprudencija, jei yra tik nedideli teisiniai reikalavimai sutarties sudarymui, pakanka jau sutarties sudarymo galimybės. Jei vis dėlto įstatyme nustatyta daug sutarties sudarymo sąlygų, vien abstrakčios išlaidų padengimo galimybės nepakanka.
- 36 2012 m. spalio 30 d. SGB XI 18 straipsnio 1 dalies pirmas sakinytis iš dalies buvo pakeistas taip, kad tyrimą, ar įvykdytos slaugos poreikio sąlygos ir koks yra slaugos lygis, slaugos kasos gali užsakyti ne tik MDK, bet ir kitiems nepriklausomiems ekspertams.
- 37 Kai tiesiogiai samdomi nepriklausomi ekspertai, slaugos kasoms taikomos pagal SGB XI 53b straipsnį priimtos *Unabhängige-Gutachter-Richtlinien*, kuriose, pvz., 2 punkte, nustatyti išsamūs slaugos kasų samdomų ekspertų kvalifikacijos reikalavimai. Tai būtų galima suprasti taip, kad sutartis sudaryta, jei tai leidžiama pagal Sąjungos teisę.